

A VÉDŐNŐ
PREVENTÍV ALAPFELADATAI,
KÖTELEZETTSÉGE ÉS FELELŐSSÉGE
A MEGELŐZŐ ELLÁTÁSBAN

ORSZÁGOS TISZTFŐORVOSI HIVATAL
2004.

**A VÉDŐNŐ PREVENTÍV ALAPFELADATAI,
KÖTELEZETTSÉGE ÉS FELELŐSSÉGE
A MEGELŐZŐ ELLÁTÁSBAN**

A kiadvány összeállításában és szerkesztésében közreműködött:
Odor Andrea (országos vezető védőnő, Országos Tisztifőorvosi Hivatal)
Tóth Gyuláné (a Védőnői Szakmai Kollégium elnöke)
Csordás Ágnes (a Magyar Védőnők Egyesületének elnöke)

Kiadja:
Dr. Bujdosó László
országos tisztifőorvos
Országos Tisztifőorvosi Hivatal
1097 Budapest, Gyáli út 2–6.

2004

Tartalom

A Védőnői Szakmai Kollégium ajánlása	4
A Szülészeti és Nőgyógyászati Szakmai Kollégium ajánlása	5
A Csecsemő- és Gyermekegyógyászati Szakmai Kollégium ajánlása	6
Bevezető	7
A prevenció jellemzése	7
<i>A primer prevenció lényege</i>	8
<i>A védőnő általános alapfeladata a primer prevencióban</i>	8
<i>A szekunder prevenció lényege</i>	9
<i>A védőnő általános alapfeladata a szekunder prevencióban</i>	9
<i>A terciér prevenció lényege</i>	9
<i>A védőnő általános alapfeladata a terciér prevencióban</i>	10
A védőnői és orvosi preventív alapfeladatok és felelősség meghatározásának irányelvei	10
Teendő védőnői és orvosi szakmai véleménykülönség esetén	10
A védőnő alapfeladata, kötelezettsége és felelőssége	11
NÖVÉDELEM (A VÉDŐNŐI ELLÁTÁST IGÉNYLŐ NŐK SZÁMÁRA)	11
<i>A gondozás jellemző helyszínei</i>	11
<i>Elérendő cél a nővédelemben (szükséglet, igény)</i>	11
<i>A védőnő alapfeladatai és felelőssége a nővédelemben</i>	11
PERIKONCEPCIONÁLIS IDŐSZAK	13
<i>A gondozás jellemző helyszínei</i>	13
<i>Elérendő cél a perikoncepcionális időszakban (szükséglet, igény)</i>	13
<i>A védőnő alapfeladatai és felelőssége a perikoncepcionális időszakban</i>	14
A VÁRANDÓS IDŐSZAK	15
<i>A gondozás jellemző helyszínei</i>	15
<i>Elérendő cél a várandós időszakban (szükséglet, igény)</i>	15
<i>A védőnő alapfeladatai és felelőssége a várandós család gondozásában</i>	15
AZ ÚJSZÜLÖTT, CSECSEMŐ, KISDEDKOR (0–3 ÉVES KOR) IDŐSZAKA	16
<i>A gondozás jellemző helyszínei</i>	16
<i>Elérendő cél a 0–3 éves korban (szükséglet, igény)</i>	16
<i>A védőnő alapfeladatai és felelőssége a 0–3 éves korúak gondozásában</i>	17
A 3–6 ÉVES KOR IDŐSZAKA	19
<i>A gondozás jellemző helyszínei</i>	19
<i>Elérendő cél a 3–6 éves korban (szükséglet, igény)</i>	19
<i>A védőnő alapfeladatai és felelőssége a 3–6 éves korúak gondozásában</i>	19
A 6–18 ÉVES KOR IDŐSZAKA	21
<i>A gondozás jellemző helyszínei</i>	21
<i>Elérendő cél a 6–18 éves korban (szükséglet, igény)</i>	21
<i>A védőnő alapfeladatai és felelőssége a 6–18 éves korúak gondozásában</i>	21
A védőnői munka módszere	23

A Védőnői Szakmai Kollégium ajánlása

A védőnők közel 90 éve kulcsszerepet töltenek be a nő-, anya-, csecsemő-, gyermek-, ifjú- és családvédelemben.

A lakosság jelenlegi egészségi állapota elmarad az ország társadalmi, gazdasági fejlettségéből adódóan várható szinttől. Az egészségi állapot jó irányba történő megváltoztatása közös társadalmi érdek és sürgető feladat.

A védőnői munka fejlődésével, az egészségfejlesztési koncepció térhódításával a feladatok és felelősségi körök bővültek, bővülnek.

A védőnői munka érték közvetítő tevékenység.

Az utóbbi években végbement szemléletváltozás következtében a védőnői munka egyre inkább a partneri viszonyra épülő segítő tevékenység. A védőnők mindennapi munkájuk során ember-léptékű, segítő értékrend alapján végzett családközpontú gondozással az egészség megtartását, fejlesztését szolgálják.

Az egészségfejlesztés, az egészség, mint érték elfogadtatása kitartást igénylő, hosszú folyamat.

A védőnő családgondozási munkája végzésekor gyakran találkozik a családok pszichés és szociális egyensúlyának megbomlásával. Ezekkel való foglalkozás magasfokú empátiát, szaktudást és segítőkézséget igényel. Mindezek a feladatok újabb és újabb kihívások elé állítják a védőnőket, és szükségessé teszik az egész életciklus folyamán való tanulást.

Ezek tudatosításával, elvárásával, a szakfelügyelet segítő, támogató és ellenőrző szerepével fejleszthető a védőnői ellátás minősége.

A prevenciós tevékenység végzése multidiszciplináris és multiszektoriális együttműködést igényel. A prevencióban minden közreműködőnek megvan a maga fontos feladata.

Ez a szakmai összeállítás a védőnők alapfeladatait, kötelezettségét és felelősségét foglalja össze.

A védőnők fontos jövőbeni feladata, új fogalmak, új szemléletetek, új módszerek elsajátítása és a hagyományos módoktól eltérő alkalmazása.

Örömmel tölt el, hogy egy olyan módszertani anyagot ajánlhatok a védőnő kolleganők és az ellátásban, prevencióban velük együttműködők számára, amely több éves folyamatos szakmai előkészítő, egyeztető munka és az összes érintett társszakma egyetértő véleményével jött létre.

Jó szívvel és szakmai meggyőződéssel ajánlom minden védőnő és „érdeklődő” figyelmébe.

Budapest, 2004. január 26.

Tóth Gyuláné

a Védőnői Szakmai Kollégium elnöke

A Szülészeti és Nőgyógyászati Szakmai Kollégium ajánlása

A védőnők megelőző ellátásban betöltött szerepe az alapellátás rendkívül fontos része. „A védőnő preventív alapfeladatai, kötelezettsége és felelőssége a megelőző ellátásban” című protokollszerű szakmai anyag megfelelő összefoglalása a védőnők preventív ellátásban betöltött funkcióinak. Az anyag megjelenését támogatom.

Budapest, 2004. január 16.

Dr. Papp Zoltán
egyetemi tanár, igazgató
a Szülészeti és Nőgyógyászati
Szakmai Kollégium elnöke

A Csecsemő- és Gyermekgyógyászati Szakmai Kollégium ajánlása

„A védőnő preventív alapfeladatai, kötelezettsége és felelőssége a megelőző ellátásban” című összefoglaló kiadványt a Csecsemő- és Gyermekgyógyászati Szakmai Kollégium hiánypótlónak minősíti.

Egy nemzet egészségügye döntően a prevenció színvonalától függ, a már megbetegedettek szakszerű orvosi ellátásának szerepe kisebb. A védőnők szakszerű munkája tehát a korszerű egészségügy alapja, nagy arányban rajtuk is múlik hazánk egészségügyi mutatóinak jövőben bekövetkező javulása.

Az egészség megőrzése már a prekonceptuális korban megkezdődik az anyaságra és az ezzel összefüggő egészséges életre történő neveléssel, mert csupán ennek segítségével csökkenthető hazánk európai viszonylatban is rendkívül magas koraszülött aránya; ezt követi a korszerű terhesgondozás és az egészséges, átlagos születési súlyú magzat megszületése. Ennek döntő jelentősége van a későbbi egészséges életben: ismert, hogy az alacsony születési súly jelentős rizikótényezője a későbbi cardiális és endocrin megbetegedéseknek.

A kiadvány jól összefoglalja azon teendőket, amelyek a védőnőkre hárulnak az egészséges gyermek- és ifjúságnevelésben, nem csupán a gyermek szomatikus megbetegedéseire helyezve a hangsúlyt, hanem a család pszichés gondozására és segítésére is. A beteg csecsemők és gyermekek gondozásához, az egészségkárosodás további megakadályozásához is hasznos tanácsot kaphatunk a kiadványból.

A kötet és a benne foglaltak tanulmányozását ajánljuk a családorvosoknak és a házi gyermekorvosoknak, remélve, hogy az eddig is meglévő jó kapcsolat a szakmák között még elmélyültebb lesz. Javasoljuk, hogy a kiadvány tartalmát ismerjék meg az önkormányzati vezetők, és ismerjék fel a védőnők alapvető szerepét az egészség megőrzésében.

A Szakmai Kollégium biztos abban, hogy az összeállításban lefektetett alapelvek maradéktalan betartása a lakosság egészségének javulásához fog vezetni!

Budapest, 2004. január 26.

Dr. Tulassay Tivadar
egyetemi tanár
a Kollégium elnöke

Bevezető

A magyar lakosság egészségi állapotának, az ifjúság egészségmagatartásának kedvezőtlen tendenciája, a gyermekbántalmazási esetek számának növekedése szükségessé teszi a megelőző ellátás (prevenció) átgondolását és fejlesztését. A magasabb színvonalú prevenció (primer, szekunder, terciér) végzéséhez, az ellátás hiányosságainak csökkentéséhez feladatmegosztásra van szükség. Meg kell határozni a védőnői és az orvosi alapfeladatokat, a kötelezettséget és a felelősséget.

Az összeállítás célja bemutatni, hogy a védőnői ellátásnak a prevencióban – a képzettségének megfelelően – hol kell fokozott hangsúlyt kapnia.

Az alapfeladatok meghatározásával fejleszthető az egyes szakterületek képzése, továbbképzése, adatszolgáltatása, dokumentációja, finanszírozása, indikátor és szakfelügyeleti szempontrendszere. Szabályozhatók, meghatározhatók a kölcsönös együttműködés formái. Csökkenthető a felelősség háritás, a felesleges párhuzamosság, az esetleges versengés, ezáltal javulhat az orvos-védőnői és egyéb szakterületek együttműködése, kommunikációja, az ellátás minősége.

A prevenció multidiszciplináris és multiszektoriális együttműködést igényel.

A PREVENCIÓ JELLEMZÉSE

A primer prevenció az egészség megőrzésére, fejlesztésére, *a szekunder prevenció* a betegségek korai felismerésére, *a terciér prevenció* a tartós betegségben szenvedők életminősége romlásának csökkentésére, valamint javítására irányul. A primer, a szekunder és a terciér prevenció koncepciója lehetővé teszi a megelőző ellátás védőnői és orvosi feladatainak meghatározását, megosztását. Minden szakterületnek van feladata az egészségfejlesztésben és a betegségek megelőzésében. Az orvosi és a védőnői tevékenység egymást kiegészíti.

A prevenciónak számos megközelítése létezik. Az egyre inkább teret hódító egészségfejlesztés (health promotion) új fogalmakat, új szemléletet, új módszereket, a hagyományostól eltérő magatartást igényel. Az egészségfejlesztés folyamat, amely módot ad az embereknek egészségük fokozott kézbentartására és tökéletesítésére. Az egészségfejlesztés az egészséghez kötődik, az egészséget támogató rendszerek fejlesztésére irányul. Cselekvően hat és a helyi közösségekre, az egyének hatékony aktivizálására törekszik.

A primer prevenció lényege

A primer prevenció céljai:

- az egyén saját erőforrásainak és társadalmi helyzetéből adódó lehetőségeinek kiaknázása,
- az egészségre való aktív törekvés ösztönzése,
- az egészségért érzett felelősség kialakítása,
- az egészségvédő-készségek kifejlesztése, erősítése,
- az egyén szocializációjának, kibontakozásának, önértékelésének, önmegvalósításának segítése, támogatása,
- az egészség értékékként való elfogadása és elfogadtatása,
- az egészségesebb választásokat lehetővé tevő egészségpolitika és környezet kialakítása.

A védőnő általános alapfeladata a primer prevencióban

A védőnő és orvos közötti feladatmegosztásban a primer prevenció a védőnő alapfeladata, kötelezettsége és felelőssége.

A primer prevención belül a primer egészségnevelés, az egészségi állapot erősítésére és fejlesztésére irányul, mely elsősorban a védőnő feladata.

Például:

- az egészséges táplálkozás,
- a mindennapos testmozgás,
- a személyi higiéné,
- a lelki egyensúly megteremtése,
- az egészséges és biztonságos környezet kialakítása,
- egészségkárosító magatartás elkerülése,
- a járványügyi és élelmiszer biztonság megvalósítása,
- a harmonikus párkapcsolat és családi élet kialakítása, fenntartása,
- a családtervezési módszerek alkalmazása,
- az egyén megküzdő képességének fejlesztése (stressz-, probléma-, konfliktuskezelés).

A védőnői munka eredményességéhez elengedhetetlen, hogy az orvos és a védőnő a preventív ellátást azonos szakmai elvek alapján és gyakorlat szerint végezze. Az orvos ajánlja, támogassa a védőnői ellátás igénybevételét, segítse a gondozott személy és család együttműködésének megnyerését az egészségesebb életvezetésben.

A szekunder prevenció lényege

A szekunder prevenció céljai:

- a családi és egyéni anamnézis, megfigyelés, észlelés, nyomon követés és vizsgálatok, szűrővizsgálatok segítségével a rizikótényezők, az elváltozások, a megbetegedések korai felismerése,
- elváltozás, tünet észlelése esetén mielőbbi diagnózis felállítása, szükség esetén a gyógykezelés.

A védőnő általános alapfeladata a szekunder prevencióban

- A korai észleléshez szükséges, a jogszabály által előírt vizsgálatok, és szűrővizsgálatok a szakmai előírások szerinti elvégzése.
- Az illetékességi körébe tartozó személyek és családok egészségi állapotának és környezetének nyomon követése.
- Tünet, kóros elváltozás, megbetegedés gyanújának észlelése esetén a gyermek ellátását végző orvos értesítése.
- Az ellátást végző orvos gyógyításra vonatkozó útmutatásainak betartatásával segíteni, támogatni a gyógykezelés eredményességét.

A szekunder prevención belül a szekunder egészségnevelés a megbetegedett ember egészségi állapotának visszanyerésére összpontosít a még visszafordítható folyamatokban. Ez elsősorban az orvos feladata, de egyeztetés, kölcsönös együttműködés esetén a védőnő tájékoztatással hathatós segítséget nyújthat (obesitas, légúti, húgyúti, enterális, orthopédiai stb. megbetegedések esetén).

A terciér prevenció lényege

A terciér prevenció céljai:

- a tartós megbetegedésben vagy fogyatékoságban szenvedők életminőségének javítása, gondozása, komplex rehabilitáció biztosítása,
- a további egészségromlás megelőzése, csökkentése,
- az idő előtti halálozás elkerülése,
- a párcapcsolat, a családi élet egyensúlyának megtartása, szükség esetén újra alakításának segítése,
- a beteg vagy fogyatékos személyek családi, közösségi integrációjának elősegítése,
- a szükségszerűen kialakult állapot vagy helyzet elfogadásának segítése.

A védőnő általános alapfeladata a tercier prevencióban

- Végzi az illetékességi körébe tartozó, tartós megbetegedésben, fogyatékosággal élő személyek és családok egészségi állapotának és környezetének megfelelő nyomon követését és segítséget nyújt a gondozásban.
- Egészségfejlesztéssel, pszichoszociális támogatással segíti a szükségszerűen kialakult helyzet elfogadását, az elfogadható körülmények és életvitel kialakítását.
- Az ellátást végző orvos, illetve más szakember útmutatását figyelembe véve közreműködik a korai fejlesztésben, a rehabilitációban és rehabilitációban.

A tercier prevención belül a tercier egészségnevelés célja az egészségi állapot javítása, a további állapotromlás megelőzése, a szükségtelen nehézségek, korlátozások és komplikációk elkerülése. Ez elsősorban az orvos feladata (diabétesz, epilepszia, daganatos megbetegedések stb.), de egyeztetés, kölcsönös együttműködés esetén a védőnő tájékoztatással hathatós segítséget nyújthat.

A VÉDŐNŐI ÉS ORVOSI PREVENTÍV ALAPFELADATOK ÉS FELELŐSSÉG MEGHATÁROZÁSÁNAK IRÁNYELVEI

Az alapfeladatok meghatározása az érvényben levő jogszabályok alapján, az alábbi szempontok figyelembevételével történt:

- a prevenciót végző személy törekedjen az esélyegyenlőségen, a szükségtelen (kor, élethelyzet, kulturális háttér, egészségi állapot stb.) alapuló, preventív ellátás megvalósítására,
- a prevenció minden szintje – a primer, a szekunder és a tercier prevenció – az ellátásban és az egészségnevelő tevékenységben megfelelő hangsúlyt kapjon,
- az alapfeladat és a felelősség egyértelműen kerüljön meghatározásra,
- minden szakember a tudomány állásának, képzettségének és gyakorlatának megfelelően működjön közre a megelőzésben, maximálisan kihasználva a képzettségben rejlő lehetőségeket,
- megvalósuljon a prevenció minden szintjén a szakemberek közötti kölcsönös kommunikáció és együttműködés.

Teendő védőnői és orvosi szakmai véleménykülönbség esetén

Ha a megelőző ellátás során a védőnő és az orvos között szakmai kérdésekben véleménykülönbség alakul ki egymás között és nem tudnak egységes szemléletet és gyakorlatot kialakítani, akkor a két szakfelügyelet közreműködését kell kérni és az általuk meghatározott gyakorlatot kell követni.

A VÉDŐNŐ ALAPFELADATA, KÖTELEZETTSÉGE ÉS FELELŐSSÉGE

NŐVÉDELEM (A VÉDŐNŐI ELLÁTÁST IGÉNYLŐ NŐK SZÁMÁRA)

A gondozás jellemző helyszínei

A körzeti védőnői tanácsadó, Családvédelmi Szolgálat (CSVSZ) védőnői tanácsadó, a házi gyermekorvosi, a háziorvosi rendelő, a szakorvosi rendelő, kórházi szakambulancia, egyéb közösségi programokra alkalmas helyszínek (művelődési, közoktatási intézmények).

Élérendő cél a nővédelemben (szükséglet, igény)

1. A reprodukatív egészséget biztosító egészségesebb életmód megvalósítása (rizikótényezők elkerülése).
2. Rizikóállapotok, betegségek (fertőzések), fejlődési rendellenességek korai észlelése és lehetőség szerinti gyógykezelése.

A fentiek elősegítése érdekében:

- családtervezési ismeretek elsajátítása, módszerek alkalmazása,
- segítségnyújtás:
  - egyenrangú, feltétel nélküli szereteten, kölcsönösségen alapuló párkapcsolat kialakításában és fenntartásában,
  - a jogok, kötelezettségek, lehetőségek, igénybe vehető támogatások megismeréséhez,
  - a stressz-kezelés, a „vesztes nélküli” probléma- és konfliktus megoldási ismeretek és készségek elsajátítása, kommunikációs módszerek fejlesztéséhez,
  - az esélyegyenlőség megvalósulásában, az egészséges reprodukciót szolgáló ellátási formákhoz való hozzáféréshez.

A védőnő alapfeladatai és felelőssége a nővédelemben

- Az egyéni, a családi, a szociális-környezeti anamnézis megismerése.
- Életkornak megfelelő anatómiai és élettani (testi-lelki) változások megismertetése.
- Az egészségtudat, az egészségmagatartás helyes befolyásolása.
- Az életkornak és a biológiai sajátosságoknak megfelelő szaktanácsadás.
- Az egészséges táplálkozásról, az otthoni élelmiszerbiztonság alapvető ismereteiről tájékoztatás és megvalósításukhoz szaktanácsadás.
- A mindennapi testmozgás jelentőségének és hatásmechanizmusának megismertetése az egészségi állapot javításában, szaktanácsadás a megvalósításhoz.

- Tájékoztató a személyi higiéné szükségességéről, a leggyakrabban előforduló fertőzésekről, különös tekintettel a szexuális úton terjedő betegségekre és megelőzésük lehetőségeire.
- Az alap- és szakellátás helyi lehetőségeinek ismertetése.
- Az egészségesebb környezet feltételeinek megismertetése, szaktanácsadás a megvalósításhoz, az adott lehetőségek és körülmények figyelembevételével.
- Tájékoztató a biztonságos környezet jelentőségéről, szaktanácsadás a kialakításához (balesetek megelőzése, az elsősegélynyújtás és az otthonápolás alapvető ismerete és gyakorlata).
- Tájékoztató az igénybe vehető védőoltások, szűrővizsgálatok jelentőségéről, az önmegfigyelés fontosságáról.
- A rizikótényezők feltárása:
  - az anamnézis, az életmód megismerése,
  - az egészségi állapot nyomon követése,
  - vizsgálatok, szűrővizsgálatok végzése a módszertani irányelveknek és tankönyvi útmutatóknak megfelelően:
    - testi és szexuális fejlettség vizsgálata, a testtömeg-index figyelemmel kísérése,
    - vérnyomás mérése, pulzusszámlálás,
    - szükséglet, igény esetén az érzékszervek működésének vizsgálata (látásélesség, színlátás, hallás),
    - mozgásszervek vizsgálata (lúdtalp, gerincelváltozások),
    - golyva tapintásos vizsgálata,
    - külső nemi szervek vizsgálata,
    - az emlők tapintásos vizsgálata,
    - visszeresség vizsgálata,
    - kültakaró megtekintése,
  - a lakossági szűrővizsgálatok igénybevételének támogatása, ösztönzése, szükség esetén a szervezésében való közreműködés.
- Tájékoztató a tudatos családtervezés fontosságáról és módszereiről, különösen:
  - az élet tiszteletére, a magzat élethez való jogára,
  - a gyermekvállalás motivációs tényezőire (biológiai, pszichológiai, szociális),
  - a születendő gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges alapfeltételek megteremtésére,
  - a családtervezés módszereire, az alkalmazás feltételeire (hatásmechanizmus, előnyök, hátrányok, mellékhatások).
- Ismeret- és készségfejlesztés az egyenrangú, szereteten és kölcsönösségen alapuló párkapcsolat kialakítása és fenntartása érdekében az alábbi területeken:
  - szereteten, elfogadáson alapuló, felelős párkapcsolat jelentősége,
  - női-férfi szerepek, egymással szembeni elvárások,

- kiegyensúlyozottság, egyenrangúság, őszinteség, bizalom, biztonság,
  - kölcsönös örömszerzésre törekvő szexuális kapcsolat kialakítása, fenntartása,
  - az érzések, aggodalmak, szükségletek megfogalmazása, megbeszélése egymással,
  - konszenzuson alapuló „vesztes nélküli” probléma megoldási, konfliktus és stressz kezelési módszerek megismertetése, alkalmazásának támogatása,
  - másság elfogadása, előítélet csökkentése.
- Tájékoztatás az egészségügyi és szociális ellátással összefüggő jogokról, a jogosultságokról, valamint hangsúlyozni az egyén felelősségét és kötelezettségét.
  - Tájékoztatás a családon belüli erőszakról, a bántalmazás módszereiről, a megelőzés és a segítségnyújtás lehetőségeiről.
  - A prevenció irányelveinek és gyakorlatának rendszeres egyeztetése és megbeszélése az ellátást végző orvossal, illetve más szakemberrel, az egységes szempontok szerinti gondozás megvalósítása érdekében.
  - Az elvégzett védőnői tevékenység dokumentálása, az előírt védőnői adatok szolgáltatása. Az adatok értékelése, elemzése, eredményeinek megismertetése, publikálása.

PERIKONCEPCIONÁLIS IDŐSZAK

A gondozás jellemző helyszínei

A körzeti védőnői tanácsadó, Családvédelmi Szolgálat (CSVSZ) védőnői tanácsadó, a házi gyermekorvosi, a házi orvosi rendelő, a szakorvosi rendelő, kórházi szakambulancia, egyéb közösségi programokra alkalmas helyszínek (művelődési, közoktatási intézmények stb.), védőnő által nyilvántartott családok otthonai.

Elérendő cél a perikoncepcionális időszakban (szükséglet, igény)

1. A születendő gyermek a kívánt időpontban, a legalkalmasabb körülmények között és egészségesen szülessen.
2. A leendő szülők testi, lelki, szociális felkészülése a gyermekvállalásra, a fogamzásra.
3. A leendő szülőknél és családjukban előforduló fejlődési rendellenesség, öröklődő betegség, kromoszóma rendellenesség feltárása.
4. A leendő szülőknél előforduló betegségek, rizikó állapotok feltárása, a lehetőségek szerinti gyógykezelése, a szövődmények megelőzése.
5. A megtermékenyülést nehezítő állapotok, életmódi tényezők korai felismerése, lehetőség szerinti gyógykezelése.
6. A női és férfi szervezet felkészítése a fogamzásra, várandósságra, különösen krónikus megbetegedések előfordulása esetén.
7. Az egészséges életmód ismereteinek és készségeinek fejlesztése.

A védőnő alapfeladatai és felelőssége a perikoncepcionális időszakban

- Tájékoztatás a gyermekvállalás szempontjából fontos tényezőkről:
  - optimális életkorról, szülések közötti optimális időtartamról,
  - a gyermek személyiségét, egészséges fejlődését meghatározó, befolyásoló tényezőkről,
  - a leendő szülők kívánatos egészségi állapota és egészséges életmódjáról,
  - a gyermekvállalás motivációs hátteréről,
  - a testvérvárást segítő tényezőkről,
  - egészségi állapot megítéléséhez, fejlesztéséhez igénybe vehető egészségügyi ellátásokról (házi orvos, szülész-nőgyógyász, védőnő, egyéb szakorvos stb.).
- Tájékoztatás és szaktanácsadás a fogantatására való előzetes 3 hónapos felkészülés jelentőségéről, menetéről:
  - az ártalmak, károsító tényezők elkerüléséről,
  - az egészséges életvitel összetevőiről, a felkészülési időszak családtervezési módszereinek lehetőségeiről,
  - az igénybe vehető vizsgálatokról, szűrővizsgálatokról, a folsav profilaxis fontosságáról, a fogamzás optimális idejéről.
- Rizikótényezők feltárása:
  - családban előforduló betegségek feltárása (családfakészítés, szükség esetén genetikai tanácsadásra irányítás),
  - anamnézis felvétele, a leendő szülők egészségi állapotának, életmódjának megismerése,
  - a védőnő által végezhető vizsgálatok, szűrővizsgálatok elvégzése (lásd nővédelem), szükség esetén szakemberhez irányítás.
- Szaktanácsadás a rizikótényezők megelőzésére, elkerülésére, csökkentésére.
- Felkészítés a várandósság korai felismerésére (gyanújelek).
- Tájékoztatás a korai gondozásba vétel fontosságáról, szükségességéről.
- Tájékoztatás a várandós anya jogairól és kötelezettségeiről, az igénybe vehető szociális és családtámogatási formákról.
- A prevenció irányelveinek és gyakorlatának rendszeres egyeztetése és megbeszélése az ellátást végző orrossal, illetve más szakemberrel az egységes szempontok szerinti gondozás megvalósítása érdekében.
- A védőnői tevékenység dokumentálása, az előírt védőnői adatok szolgáltatása. Az adatok értékelése, elemzése, eredményeinek megismertetése, publikálása.

A VÁRANDÓS IDŐSZAK

A gondozás jellemző helyszínei

A várandós anya, (a család) otthona, a védőnői tanácsadó, a háziorvosi rendelő, a szakorvosi rendelő és a kórházi szakambulancia, egyéb közösségi programokra alkalmas helyszínek (művelődési, közoktatási intézmények stb.).

Élérendő cél a várandós időszakban (szükséglet, igény)

1. A másállapothoz való megfelelő testi, lelki, szociális adaptáció.
2. A magzat egészséges fejlődésének, illetve megszületésének elősegítése.
3. A veszélyeztetettség és szövődmények megelőzése, korai felismerése, kezelése.
4. A családi életre, a szülői szerepre, a szülésre, a szoptatásra és a csecsemőgondozásra való felkészítés.
5. Egészséges életmód ismereteinek és készségei fejlesztésének lehetőségei.
6. Betegség, veszélyeztetettség esetén az állapotnak megfelelő (fokozott) gondozás és látogatás.

A védőnő alapeladatai és felelőssége a várandós család gondozásában

- Tájékoztatás az egyes trimeszterekben várhatóan bekövetkező testi-lelki változásokról (anya szervezetében, magzat fejlődésében, a szülővé válás folyamatában, a párkapcsolatban stb.), az azonnali orvosi ellátást igénylő tünetekről.
- Rizikótényezők (fertőzések, egyéb betegségek, dohányzás, alkohol, gyógyszerek stb.) megbeszélése, feltárása, szaktanácsadás a megelőzés, elkerülés, csökkentés, megszüntetés érdekében.
- A veszélyeztető tényezők vagy azok gyanúja, kóros elváltozások észlelése esetén jelzés az ellátást végző orvos, szakember (pl. gyermekjóléti szolgálat) felé.
- Tájékoztatás a várandósság ideje alatt szükséges vizsgálatokról, szűrővizsgálatokról, az önmegfigyelés szerepéről.
- Meggyőzni a várandós anyát (a családot) az egészségfejlesztésben, szükség esetén a gyógykezelésben való együttműködésre, az ellátást végző orvos, illetve más szakember útmutatásának betartására, a szükséges vizsgálatok elvégzésére.
- Szaktanácsadás a várandósság ideje alatt leggyakrabban előforduló problémák megelőzésére, csökkentésére, és megszüntetésére.
- Szaktanácsadás az egészséges, egészségesebb életvitel kialakítására és fenntartására az alábbi területeken:
  - egészséges táplálkozás,
  - mindennapi testmozgás (sport, várandós torna),
  - egészséges és biztonságos környezet (otthoni, munkahelyi),
  - napirend, munkavégzés, feladatmegosztás,

- személyi higiéné (fog-, bőr-, haj-, körömápolás, fertőzések megelőzése stb.),
  - öltözködés,
  - harmonikus párkapcsolat kialakítása, fenntartása stb.
- Tájékoztató a családközpontú szüléset szerepéről az együttes felkészülés, az együttszülés jelentőségéről, a szülés megindulásának jeleiről, lefolyásának szakaszairól, a szülés utáni állapot jellemzőiről.
  - Anya-újszülött-apa kötődésének segítése, támogatása, lehetőségeinek ismertetése (kommunikáció, szemkontaktus, bőrkontaktus, 24 óras együttes elhelyezés stb.).
  - Felkészítés a hat hónapos korig tartó kizárólagos, a csecsemő igénye szerinti szoptatásra (alapvető anatómiai, élettani ismeretek, helyes pozíció, mellrehelyezés, a tejelválasztás menete, a mesterséges táplálás és a hozzátáplálás veszélyei, az önbizalom szerepe, megtévesztő reklámok, módszerek stb.).
  - Alapvető csecsemőgondozási és nevelési elvek megbeszélése, közvetítése, alkalmazásuk segítése, különösen a helyes szokások kialakítására, gyermekbalesetek és bántalmazás megelőzésére stb.
  - Tájékoztató a várandósgondozás rendszeréről, ezen belül a védőnői gondozás jelentőségéről.
  - Tájékoztató a várandós anya jogairól és kötelezettségeiről, az igénybe vehető szociális és családtámogatási formákról.
  - A prevenció irányelveinek rendszeres egyeztetése és megbeszélése az ellátást végző orvossal, illetve más szakemberrel, az egységes szempontok szerinti gondozás megvalósítása érdekében.
  - A védőnői tevékenység dokumentálása, az előírt védőnői adatok szolgáltatása. Az adatok értékelése, elemzése, eredményeinek megismertetése, publikálása.

AZ ÚJSZÜLÖTT, CSECSEMŐ, KISDEDKOR (0–3 ÉVES KOR) IDŐSZAKA

A gondozás jellemző helyszínei

A kórház, a család otthona, a védőnői, a házi gyermekorvosi, a házi orvosi tanácsadó/rendelő, a bölcsőde és egyéb intézmény (pl.: anyaotthon, közösségi programokra alkalmas helyszín stb.).

Elérendő cél a 0–3 éves korban (szükséglet, igény)

1. Az egészséges csecsemő és gyermek szomatikus, pszichomotoros és mentális (beleértve beszéd) és szociális fejlődéséhez szükséges környezeti feltételek (tárgyi és pszichoszociális) megteremtése, valamint a gondozás biztosítása, az ezt akadályozó tényezők felismerése, elhárítása, a gyermek egészségben tartása.

2. A születés előtt, vagy körül károsodott csecsemők károsodásának korai felismerése, a gyermek minél korábbi fejlesztése, betegség esetén gyógyítása és gondozásba vétele.
3. A kissúlyú újszülött születése, valamint betegség és környezeti veszélyeztettség esetén fokozott gondozás és látogatás az állapotnak megfelelően.

A védőnő alapfeladatai és felelőssége a 0–3 éves korúak gondozásában

- A fejlődést segítő egészséges, biztonságos környezet és gondozás érdekében, segítségnyújtás (információadás, szükség esetén a módszer megtanítása).
  - A csecsemő és a kisdéd korának, állapotának megfelelő gondozása, szaktanácsadás (bemutatás, megtanítás).
  - A gyermek fejlődésének (testi, lelki, szociális) megismertetése, a szülői észlelés, nyomon követés képességének fejlesztése.
  - A gyermek fejlődésének nyomon követése (testi, lelki, szociális), a veszélyeztető tényezők, korai észlelése, a problémák feltárása, a megoldásában való közreműködés.
  - A gyermekbántalmazás (elhanyagolás) jeleinek korai felismerése. Észlelés esetén a szükséges intézkedés megtételének tudatosítása a szülők és a gyermekeket ellátó intézmények személyek körében.
  - A veszélyeztető tényezők vagy azok gyanúja, kóros elváltozások észlelése esetén jelzés az ellátást végző orvos, szakember (gyermekjóléti szolgálat) felé. Megbetegedés esetén a további vizsgálatok szükségességének megítélése orvosi feladat.
  - Szaktanácsadás az egészséges csecsemő és kisdéd táplálásához. A hat hónapos korig tartó kizárólagos szoptatás ösztönzése, gyakorlatának megtanítása, a szoptatással kapcsolatos problémák megelőzése, és megoldása. A hat hónapos kor alatti mesterséges táplálás rizikótényezőinek (egészségi, testi, lelki, környezeti) többletköltségeinek megismertetése. Vegyes, illetve mesterséges táplálás esetén szaktanácsadás a táplálék elkészítéséhez (elmélet, gyakorlat). Tájékoztatás az előírt vitaminpótlás szükségességéről, a beadás nyomon követése. A mesterséges táplálás indokának megállapítása, a mesterséges táplálás irányítása orvosi feladat, de egészséges csecsemő esetén fontos erről egyeztetni a védőnővel. A vitaminpótlás előírása orvosi feladat.
  - Segítségnyújtás a családi élet, a szülői szerepek, a helyes szokások, az egészséges és biztonságos környezet kialakításában és megvalósításában.
  - Védőoltások szervezése, a megfelelő tájékoztatás biztosítása, dokumentálása, igénybevételének hangsúlyozása.
  - Primer egészségnevelés (ismeretnyújtás, felvilágosítás, oktatás stb.).
- A megfelelő testi, pszichomotoros és mentális fejlődés elősegítése, az átlagostól

eltérő fejlődés, kóros elváltozás korai észlelése érdekében a jogszabály által meghatározott vizsgálatok, szűrővizsgálatok szervezése és végzése, a módszertani irányelvek és tankönyvi útmutatók alapján.

- Testsúly, testmagasság, fejkörfogat és mellkörfogat mérése, percentilis szerinti értékelése, a testtömeg-index figyelemmel kísérése.
- Érzékszervek működésének vizsgálata (hallás, látás).
- Mozgásszervek vizsgálata: a lúdtalp, a hanyagtartás, a scoliosis kialakulását veszélyeztető tényezők, a mellkasdeformitások korai felismerése, a csípők állapotának vizsgálata, a csípőficam gyanújának korai felismerése, a csípőficam szűrés megtörténtének ellenőrzése.
- Hajas fejbőr, a kültakaró, nyálkahártya elváltozásainak észlelése.
- A tónus, turgor figyelemmel kísérése.
- Herék helyzetének vizsgálata, a rejtettheréjűség gyanújának korai felismerése,
- BCG-heg ellenőrzése.

A felsorolt vizsgálatok elvégzése során észlelt gyanújelek jelzése a gyermeket ellátó orvosnak, a gyanújelek és a megtörtént jelzés dokumentálása, a beavatkozás nyomon követése.

- Gyermekintézménybe való elhelyezés előtt a szülők felkészítése, támogatása a gyermek beilleszkedésének segítése.
  - Meggyőzni az egyént (a családot) az egészségfejlesztésben, szükség esetén a gyógykezelésben, a rehabilitációban, rehabilitációban való együttműködésre, az ellátást végző orvos, illetve más szakember útmutatásainak betartására, a szükséges vizsgálatok, gyakorlatok elvégzésére.
  - Megismerni, megismertetni, megtanítani a szükséges alapvető otthonápolási és fejlesztési ismereteket és azok alkalmazási módját, figyelembe véve az ellátó orvos, szakember útmutatásait.
  - Tanácsadás az akut betegek otthoni ápolására, szükség esetén a beteg otthonában.
  - Fokozott gondozást igénylők segítése, támogatása a kialakult élethelyzethez való alkalmazkodásban, a családi élet egyensúlyának megtartásában, szükség esetén újra alakításában, a kirekesztettség megelőzésében, a családi, közösségi integrációban.
  - A megelőző ellátás irányelveinek és gyakorlati módszereinek rendszeres egyeztetése és megbeszélése az ellátást végző orvossal, illetve más szakemberrel, az egységes szempontok szerinti gondozás megvalósítása érdekében.
- (Az akut és krónikus beteg, a fejlesztésben, rehabilitációban részesülő csecsemő és gyermek, otthoni ápolását, fejlesztését és rehabilitációját a gyermeket ellátó orvos szakmai útmutatásának megfelelően kell végezni.)
- A védőnői tevékenység dokumentálása, az előírt védőnői adatok szolgáltatása (ÁNTSZ, KSH stb.). Az adatok értékelése, elemzése, eredményeinek megismertetése, publikálása.

A 3–6 ÉVES KOR IDŐSZAKA

A gondozás jellemző helyszínei

Az óvoda, a védőnői, a házi gyermekorvosi, a háziorvosi tanácsadó/rendelő és a család otthona.

Elérendő cél a 3–6 éves korban (szükséglet, igény)

1. A közösségi élethez való megfelelő alkalmazkodás és beilleszkedés.
2. Az egészséges életmód fejlesztése az otthoni, valamint a közösségi nevelésbe építve.
3. A közösségi gondozás során a gyakrabban előforduló fertőzések megelőzése, korai észlelése és gyógyítása.
4. Az iskolai alkalmasságot (iskolaérettséget), a tanulási nehézségeket akadályozó tényezők megelőzése, korai felismerése és a fejlesztés megkezdése.
5. Betegség, környezeti veszélyeztetettség esetén fokozott gondozás, látogatás az állapotnak megfelelően.

A védőnő alapeladatai és felelőssége a 3–6 éves korúak gondozásában

- A fejlődést akadályozó (testi, lelki, szociális) tényezők megelőzése és korai észlelése, különösen a magatartás- és figyelemzavarok tüneteinek korai felismerése a szülő/óvónő/saját stb. tapasztalat alapján, a megelőzésben való segítségnyújtás.
- A korrekcióban való részvétel az ellátást végző szakember útmutatásának megfelelően, a rendelkezésre álló fejlesztési eszközök, módszerek ismeretével és otthoni alkalmazásának elősegítésével.
- Egészséges táplálási szaktanácsadás biztosítása, különös tekintettel a fejlettségre és tápláltságra.
- Az életkornak megfelelő, a gyermek mozgását, beszédfejlődését és intellektusát fejlesztő játékok és eszközök ismerete, otthoni környezetbe való alkalmazásának elősegítése, szaktanácsadás biztosítása.
- Szaktanácsadás, segítségnyújtás a családi élet, a szülői szerepek, a helyes szokások, az egészséges és biztonságos környezet kialakításában és megvalósításában.
- Védőoltások szervezése, megfelelő tájékoztatás biztosítása, dokumentálása, igénybevételének hangsúlyozása.
- Szaktanácsadás a megfelelő higiénés körülmények biztosításához, közreműködés a közösségi fogászati prevencióban, a szájhigiéné megvalósításában.
- Az óvodai nevelési program, az óvodai közösségben felhasználható primer prevenciós módszerek és programok ismerete, szaktanácsadás, segítségnyújtás biztosítása a megvalósulásban.
- Szaktanácsadás az életkornak megfelelő neveléshez, gondozáshoz, a gyermek iskolára való felkészítéséhez.

- A primer egészségnevelés (ismeretnyújtás, felvilágosítás, oktatás stb.).
- Az átlagostól eltérő fejlődés esetén és a kóros elváltozás korai észlelése érdekében a jogszabály által meghatározott vizsgálatok, szűrővizsgálatok szervezése és végzése, a módszertani irányelvek és tankönyvi útmutatók alapján:
  - testsúly, testmagasság, mellkőrfogat mérése, értékelése, percentilis értékeinek, a testtömeg-index figyelemmel kísérése,
  - érzékszervi szűrővizsgálatok végzése: látás (látásélesség, színlátás, strabizmus felismerése), hallás,
  - mozgásszervek vizsgálata (a lúdtalp, hanyagtartás, scoliosis, mellkasdeformitások) a kóros elváltozás korai felismerése érdekében,
  - személyi higiénés vizsgálatok végzése,
  - herék helyzetének vizsgálata (a fel nem ismert rejtettheréjűség észlelése),
  - vérnyomásmérés (magas vérnyomás gyanújának felismerése).
- A veszélyeztető tényezők, az átlagostól eltérő fejlődés, kóros elváltozások észlelése esetén jelzés az ellátást végző orvosnak, illetve más szakembernek (pl. gyermekjóléti szolgálat).
- A gyermekbántalmazás (elhanyagolás) jeleinek korai felismerése. Észlelése esetén jelzés, az intézkedés szükségességének tudatosítása a szülők és a gyermekeket ellátó személyek körében.
- A beteg, és/vagy fokozott gondozást igénylő gyermekek esetében ösztönözni és nyomon követni az ellátást végző orvos, szakember útmutatásainak betartását, a szükséges vizsgálatok, gyakorlatok elvégzését.
- Meggyőzni az egyént (a családot) az egészségfejlesztésben, szükség esetén a gyógykezelésben, a rehabilitációban való együttműködésre.
- Az ellátó orvos, illetve más szakember útmutatásainak megfelelően megismertetni, megtanítani a szükséges alapvető otthonápolási és fejlesztési ismereteket és alkalmazásuk módját.
- Fokozott gondozást igénylők segítése, támogatása a kialakult élethelyzethez való alkalmazkodásban, a családi élet egyensúlyának megtartásában, szükség esetén újra alakításában, a kirekesztettség megelőzésében, a családi, az óvodai, integrációban.
- A prevenció irányelveinek és gyakorlati módszereinek rendszeres egyeztetése és megbeszélése az ellátást végző orvossal, illetve más szakemberrel, az egységes szempontok szerinti gondozás megvalósítása érdekében.
- A védőnői tevékenység dokumentálása, az előírt védőnői adatok szolgáltatása. Az adatok értékelése, elemzése, eredményeinek megismertetése, publikálása. Az óvodapedagógusok, a szülők tájékoztatása a gyermekközösségbe járók egészségi állapotáról. Javaslatok egészségvédelmi programokra, intézkedésre, a családi közreműködésre.

A 6–18 ÉVES KOR IDŐSZAKA

A gondozás jellemző helyszínei

Az iskola, a védőnői, a házi gyermekorvosi, és a házi orvosi tanácsadó/rendelő, egyéb közösségi programokra alkalmas helyszínek (művelődési, közoktatási intézmények, ifjúsági táborok stb.).

Élérendő cél a 6–18 éves korban (szükséglet, igény)

1. Megfelelő szomatikus, emocionális, szociális és intellektuális fejlődés, választott pályára való alkalmasság.
2. Az egészséges életmód gyakorlásához szükséges ismeretek és készségek elsajátítása.

A fentiek érdekében közreműködik:

- az egészséges iskolai környezet kialakításában (napirend, testmozgás, közétkeztetés, tanterem, berendezés stb.),
- egészségi állapot, a fejlődés nyomon követésében, kóros elváltozások korai észlelésében, felismerésében, kezelésében,
- a fokozott gondozást igénylő gyermekek iskolai integrációjának segítésében,
- egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek és készségek fejlesztésében,
- betegség, veszélyeztetettség esetén az állapotnak megfelelő fokozott gondozásban.

A védőnő alapfeladatai és felelőssége a 6–18 éves korúak gondozásában

- Szaktanácsadás az egészséges és biztonságos iskolai (családi) környezet, a megfelelő higiénés körülmények kialakításához és biztosításához.
- A fejlődést akadályozó (testi, lelki, szociális) tényezők, különösen a magatartás- és figyelemzavarok tüneteinek korai felismerése a szülő/pedagógus/saját stb. tapasztalatok alapján. A korrekcióban való részvétel az ellátást végző orvos, szakember útmutatásának megfelelően, a rendelkezésre álló fejlesztési eszközök, módszerek ismeretével és megfelelő alkalmazásának elősegítésével.
- Az életmóddal kapcsolatos, kornak megfelelő szaktanácsadás a következő területeken:
  - egészséges táplálkozás (különös tekintettel a fejlettségre és tápláltságra, valamint a kezdődő súlytöbbletre),
  - az életkornak megfelelő, a gyermek mozgását és intellektusát fejlesztő szabadidős tevékenységek, a mindennapos testmozgás megvalósítása,
  - a rizikómagatartás (dohányzás, alkohol és droghasználat, balesetek) elkerülése,
  - családi életre felkészítés – női-férfi szerepek, a harmonikus párkapcsolat és családi élet, a felelősségteljes és biztonságos szexuális kapcsolat, a prekoncepcionális gondozás szükségessége.

- A pályaaorientálás, pályaválasztás segítése.
- Védőoltások szervezése, megfelelő tájékoztatás biztosítása, dokumentálása, igénybevételének hangsúlyozása.
- Közreműködés az egészségnevelésben, az egészségtan oktatásban különös tekintettel a primer prevencióra.
- Az átlagostól eltérő fejlődés esetén és a kóros elváltozás korai észlelése érdekében a jogszabályok által meghatározott vizsgálatok, szűrővizsgálatok szervezése és végzése, a módszertani irányelvek és tankönyvi útmutatók alapján:
  - a testi fejlettség vizsgálata (testsúly, testmagasság, mellkőrfogat mérése, percentilis értékeinek, a testtömeg-indexnek figyelemmel kísérése),
  - érzékszervi szűrővizsgálatok végzése: látás (látásélesség, színlátás, kancsalság felismerése), hallás,
  - személyi higiénés vizsgálatok végzése,
  - mozgásszervek vizsgálata, a lúdtalp, hanyagtartás, scoliosis, mellkasdeformitások korai felismerése érdekében,
  - golyva tapintásos vizsgálata,
  - herék helyzetének vizsgálata (fel nem ismert rejtett heréjűség észlelése),
  - vérnyomásmérés (magas vérnyomás gyanújának felismerése),
  - epidemiológiai vizsgálatokban való közreműködés, előzetes felkészítés után.
- A veszélyeztető tényezők, az átlagostól eltérő fejlődés, kóros elváltozások korai felismerése. Észlelése esetén jelzés az ellátást végző orvosnak, szakembernek (pl. gyermekjóléti szolgálat), szülőnek.
- Fokozott gondozást igénylők esetén ösztönözni és nyomon követni az ellátást végző orvos, illetve más szakember útmutatásainak betartását, a szükséges vizsgálatok, gyakorlatok elvégzését.
- Meggyőzni az egyént (a családot) az egészségfejlesztésben, szükség esetén a gyógykezelésben, a rehabilitációban való együttműködésre.
- Az orvos, illetve más szakember útmutatásainak megfelelően megismertetni, megtanítani a szükséges alapvető otthonápolási és fejlesztési ismeretek és alkalmazásuk módját.
- Fokozott gondozást igénylők segítése, támogatása:
  - a kialakult élethelyzethez való alkalmazkodásban,
  - a családi élet egyensúlyának megtartásában, szükség esetén annak kialakításában,
  - a kirekesztettség megelőzésében, a családi, az iskolai integrációban.
- Elsősegélynyújtás
- A prevenció irányelveinek és gyakorlati módszereinek rendszeres egyeztetése és megbeszélése az ellátást végző orrossal, illetve más szakemberrel (pedagógus, gyermekvédelmi felelős stb.) az egységes szempontok szerinti gondozás megvalósítása érdekében.

- A védőnői tevékenység dokumentálása, az előírt védőnői adatok szolgáltatása. Az adatok értékelése, elemzése, eredményeinek megismertetése és publikálása. A tantestület, a szülők tájékoztatása a tanulóközösség egészségi állapotáról. Javaslatok egészségvédelmi programokra, intézkedésre, a családi közreműködésre.

A VÉDŐNŐI MUNKA MÓDSZERE

A védőnői munka módszere a *gondozás*. A gondozást a védőnő *gondozási terv* alapján végzi. Ez a gondozott személy egészségi állapotára, a családi-, munkahelyi- és közösségi anamnézis során szerzett ismereteken, észleléseken, tapasztalatokon alapul. Ezek birtokában a védőnő a gondozott személlyel együtt meghatározza azokat a célokat és feladatokat, melyek prioritást kell, hogy élvezzenek az anya, a magzat, a gyermek, a család egészsége érdekében. Közösén feltárják a megoldás lehetőségeit. A védőnő segíti, támogatja a célok, feladatok megvalósítását, értékelését és újabb célok kitűzését.

A védőnői *családlátogatás* a gondozott személyek családjának, környezetének megismerésére, nyomon követésére, az egészségi állapotra ható pozitív és negatív tényezők feltárására, kedvezőtlen tendenciák korai észlelésére, az egészséges, kiegyensúlyozott családi élet támogatására szolgál.

A védőnői *személyközpontú tanácsadás* nem „csak” tájékoztatásból, felvilágosításból, oktatásból áll. Egy olyan interakció, amely során a védőnő időt, figyelmet, elfogadó magatartást, légkört biztosít, hogy segítse a gondozott egyént, családot az egészséges életvitelben, a problémák feltárásában, megfogalmazásában és a megoldás lehetőségeinek megtalálásában.

A védőnők gyakran közreműködnek *egészségvédelmi programok*, csoportfoglalkozások szervezésében, lebonyolításában. A *csoportfoglalkozás* az egészségfejlesztés egyik hatékony formája, mely az ismeretek átadásán (előadáson) túl időt biztosít a résztvevőknek a beszélgetésre, a kérdések megválaszolására, a félelmek szorongások csökkentésére, az ok-okozati összefüggések megértésére, a befolyásolásra és meggyőzésre.

Az alapfeladatok összeállításával meghatározásra került, hogy a védőnői ellátásnak (ismeret készség, jártasság) a megelőző ellátáson belül, hol kell fokozott hangsúlyt kapnia, annak érdekében, hogy a védőnők magabiztosabban, eredményesebben működjenek közre a lakosság egészségi állapotának javításában, a Népegészségügyi Program megvalósításában az ellátott személyek (családok és szakemberek) nagyobb megelégedésére.